

Література

1. Английская семья: обновка вместо общения [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.ruscenter.ru>
2. Демченко О. Й. Теорія і практика сімейного виховання у Великій Британії (історико-педагогічний аспект) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Демченко Олександра Йосипівна. – К., 2000. – 173 с.
3. Карабанова О. А. Психология семейных отношений и основы семейного консультирования : учеб. пособие / О. А. Карабанова. – М. : Гардарики, 2004. – 320 с.
4. Нечаев Н. Н. Особенности возрастного развития ребёнка в условиях семейного воспитания России и Великобритании: новый взгляд на закономерности развития / Н. Н. Нечаев, Г. И. Резницкая // Вестн. МГЛУ „Психолого-педагогические проблемы развития образования”. – М., 2013. – Вып. 16 (676).
5. Филиппова Г. Г. Семья и родительство: поиск новых моделей / Г. Г. Филиппова // Актуальные проблемы психологии развития: возрастной, образовательный и семейный аспекты. – М. : МГУ им. М. В. Ломоносова, 2012. – С. 119–124.
6. Фокс К. Наблюдая за англичанами. Скрытые правила поведения : [пер. с англ.] / К. Фокс. – М. : РИПОЛ-классик, 2008. – 512 с.
7. Шнейдер Л. Б. Семейная психология : учеб. пособие для вузов / Л. Б. Шнейдер. – М. : Академический проект ; Екатеринбург : Деловая книга, 2006. – 768 с.
8. Wallace C. M. In Honour of Fidelity. – London : G. Routledge, 2000. – 212 p.

О. І. Любич,
м. Київ

РОЛЬ ЗАСОБІВ МУЗЕЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ В ПРОЦЕСІ ВИХОВАННЯ УЧНІВ У ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

У статті розкрито значення музейної педагогіки для процесу виховання у позашкільних навчальних закладах.

Ключові слова: музей, музейна педагогіка, особистість, виховання.

У сучасних умовах реформування української освітньої системи постає питання щодо нових підходів до організації і змісту навчальної діяльності. Важливе місце серед них посідає один із перспективних напрямів сучасної педагогіки – музейна педагогіка, що вирішує проблеми формування особистості, а саме: залучення учнівської молоді до дослідницької діяльності засобами музейної експозиції з використанням інформаційних технологій, розвиток їхніх дослідницьких умінь і творчих здібностей, вироблення здатності до самостійних суджень і оцінок, навичок критичного мислення.

Музейна педагогіка має важливе значення в системі освіти і розвитку, вона сприяє всебічному розвитку особистості учня, активному пізнанню навколишнього світу. Музейна педагогіка – це наукова дисципліна на перетині музеєзнавства, педагогіки і психології, яка розглядає музей як освітню систему. Через свій міждисциплінарний характер музейна педагогіка оперує категоріями музеєзнавства та психолого-педагогічних дисциплін.

Термін “музейна педагогіка” уперше ввів у науковий обіг у 1934 році К. Фрізен, Німеччина. Це галузь діяльності, що здійснює передачу культурного досвіду на основі міждисциплінарного та поліхудожнього підходу через педагогічний процес в умовах музею.

Завдання музейної педагогіки впливають із вимог сьогодення, мудрого використання історичної та культурної спадщини нашого народу у системі виховної роботи.

Сьогодні музей є ефективною базою для спілкування, культурно-освітнім середовищем, джерелом культурно-освітнього процесу, це живий організм у процесі пізнання (а не лише сховище). Завдання музею:

- розширення сфери освіти на основі музейної педагогіки;
- розвиток творчої особистості, формування національної ідеології;
- збереження традицій, повернення до духовних цінностей;
- патріотичне виховання, розширення музейного простору;
- залучення молодого покоління до музеїв;
- ефективний та пізнавальний педагогічний вплив музею на різні категорії населення.

Основні принципи музейної педагогіки:

- органічний зв'язок культури і освіти;
- інтеграція музею та школи;
- урахування вікових та індивідуальних особливостей дітей, молоді, їхніх інтересів, побажань (діагностика, диференціація, індивідуальний підхід);
- особистісно-орієнтовний підхід у своїй діяльності кожного музею;
- гуманістична спрямованість;
- педагогічна доцільність.

Навчально-виховне середовище музею сприяє виробленню у вихованців позашкільних навчальних закладів власної системи цінностей, водночас закладаючи основу для розуміння інших культур та систем цінностей.

Можна виокремити модель музейно-педагогічного процесу та його складові:

- музейне середовище, приміщення, простір, експозиція, експонат, глядач, музейний педагог;
- форми музейно-педагогічного процесу (екскурсія, заняття в музейній аудиторії, лекція, виставка);
- методологічна основу музейно-педагогічного процесу (діалог з пам'яттю, музейним педагогом, міжособистісний діалог).

Важливе місце у впровадженні елементів музейної педагогіки в практику сучасних навчальних закладів відводиться музейному педагогу, який є посередником між дитиною, відвідувачем та тими духовними цінностями, які він прагне передати. Великий педагог А. Макаренко стверджував, що виховує все: і речі, і люди, а найбільше люди. Отже, визначна роль належить розвитку педагогічної майстерності кожного із нас.

Назвемо лише основні критерії педагогічної майстерності працівника музею:

- науковість, системність, наступність, гуманність, новизна;
- доцільність (за спрямованістю);
- діалогічність (характер стосунків);
- творчість (за змістом діяльності);
- оптимальність (за вибором засобів);

- продуктивність (за результатом);
- здатність за зовнішніми ознаками поведінки визначити душевний (емоційний) стан і забезпечити оптимальні відносини, коригувати їх.

Елементи педагогічної майстерності – це і гуманістична спрямованість, і професійна компетентність, і педагогічні здібності, і педагогічна техніка (зовнішня і внутрішня).

Музейні працівники, педагоги повинні володіти і застосовувати у своїй діяльності прийоми музейної педагогіки:

- прийом показу (для всіх вікових груп);
- прийом коментування (ураховуючи вікові особливості);
- прийом руху;
- прийом реконструкції;
- прийом локалізації;
- прийом цитування (аргументація);
- прийом порівняння (адже все пізнається у порівнянні).

Завдання кожного музею – навчити учня самостійно розглядати явища цілісно та в динаміці. Показати всепроникливий принцип подібності в природі, житті, мисленні. Навчити шукати подібність, аналогію для нових досліджуваних явищ, поглиблюючи і змінюючи їхню міру необхідності. Навчити учня використовувати всі доступні навички й уміння в процесі пізнання, показавши неминучість й необхідність автодидактики в процесі навчання.

Музейна педагогіка – це інноваційна педагогічна технологія, яка ґрунтується на інтеграції суспільно-гуманітарних наук: історії, музеєзнавстві, мистецтвознавстві, природознавстві, культурознавстві, лінгвістиці, соціології, психології, філософії та сприяє розвитку творчих здібностей учнів. Музейна педагогіка – мережа, яка стримує бездуховність дитини, яка прагне через почуття “розворушити душу”.

Література

1. Вайдахер Ф. Загальна музеологія : посіб. / Ф. Вайдахер. – Львів : Літопис, 2005. – 632 с.
2. Козлова І. В. Музейна педагогіка як засіб громадянського виховання учнів / І. В. Козлова // Завуч. – 2006. – № 15. – С. 2–6.
3. Мизенцева Г. П. Музеєзнавство / Г. П. Мизенцева. – К. : Вища школа, 1980. – 120 с.
4. Музейная педагогика: из опыта методической работы / [под ред. А. Н. Морозовой, О. В. Мельниковой]. – М. : ТЦ Сфера, 2006. – 416 с.
5. Столяров Б. А. Музейная педагогика, история, теория, практика : учеб. пособ. / Б. А. Столяров. – М. : Высшая школа, 2004. – 216 с.

О. С. Ляшук,
м. Київ

ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ У СТАРШОКЛАСНИКІВ ІНТЕРНАТНИХ ЗАКЛАДІВ ЗЛАГОДИ ЯК СІМЕЙНОЇ ЦІННОСТІ

У статті розглянуто питання формування у старшокласників інтернатних закладів злагоди як сімейної цінності, проаналізовано критерії й рівні сформованості зазначеної якості.

Ключові слова: діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, інтернатні заклади, злагода, сімейні цінності.